

Nagovor

Odprta gradiva niso odprta knjiga, saj so odprte vse strani naenkrat! Odprta gradiva so naša stvarnost, nam, raziskovalcem, učiteljem in učečim se, so dostopna hitreje in lažje. Gotovo je to njihova velika prednost, saj nam omogoča, da tudi brskamo in iščemo ustrezne dele gradiv z iskalniki in ne listamo ves čas gradiva ter iščemo označenega besedila. Odprta gradiva so prijazna tudi za skupine, ki potrebujejo prilagoditve pri branju, kar je velik prispevek k vključenosti v učečo se skupnost brez dodatnih naporov. Po takih gradivih lažje delamo zaznamke za lastne potrebe, saj ne uničujemo izvirnika. Digitalizacija gradiv omogoča tudi uporabo orodij za vizualizacijo itn. Prednosti je torej veliko.

Vendar pa odprtost gradiv prinaša tudi izzive. Pri avtorjih lahko vzbuja strah pred preveliko množico bralcev gradiva in ocenjevalcev njegove kakovosti. Posebno to velja za odprta učna gradiva, saj imamo znana pričakovanja bralcev in vrsto navodil o tem, kaj je kakovosten učbenik, gradivo ali vaja, posnetek ali interaktivnost gradiva ... Odprtost gradiv vodi tudi do večje možnosti kršitve avtorskih pravic, saj večina uporabnikov ne razume ali pozna licenciranja teh z oznakami in jih uporablja na neustrezen način. Reproduciranje gradiv lahko ob večkratnem prenosu, dodajanju svojih vsebin, združevanju različnih gradiv vodi do nastanka novih gradiv, ki so neustrezno referirana. Kopiranje besedil iz konteksta je lahko tudi zlonamerno. Torej tudi izzivi so del stvarnosti odprtih gradiv.

Te smernice obravnavajo priporočila, izzive in potencial odprtih učnih gradiv in so namenjene ozaveščanju avtorjev pri njihovi pripravi. Univerza v Ljubljani gradi to področje z odgovornostjo in zato ne želimo gradiv preprosto postaviti javnosti na voljo na enem mestu, ampak podati tudi usmeritve njihovim avtorjem in bralcem.

Da imajo smernice to lastnost, je zaslužna skupina strokovnjakov različnih področij, ki je delo opravila odlično, sistematično, pregledno, se lotila vrste pomembnih vidikov pri pripravi odprtih gradiv, ki jih s pridom izkoristite. Obravnavajo pravila licenciranja, pravila uporabe za posebne skupine, podajajo predloge za boljšo rabo vizualnih vsebin ter osnovne informacije o zaščiti avtorskih pravic. Gre torej za celovit dokument, ki ima zaradi svoje odprtosti potencial za dopolnitve in izboljšave ter prilagajanja v prihodnosti. Čestitke vsem avtorjem in urednikom teh smernic, ki so opravili res veliko delo.

Odprta gradiva naj bodo orodje deljenja idej in znanja ter naj služijo v dobro vsem.

prof. dr. Maja Klun,
prorektorica Univerze v Ljubljani